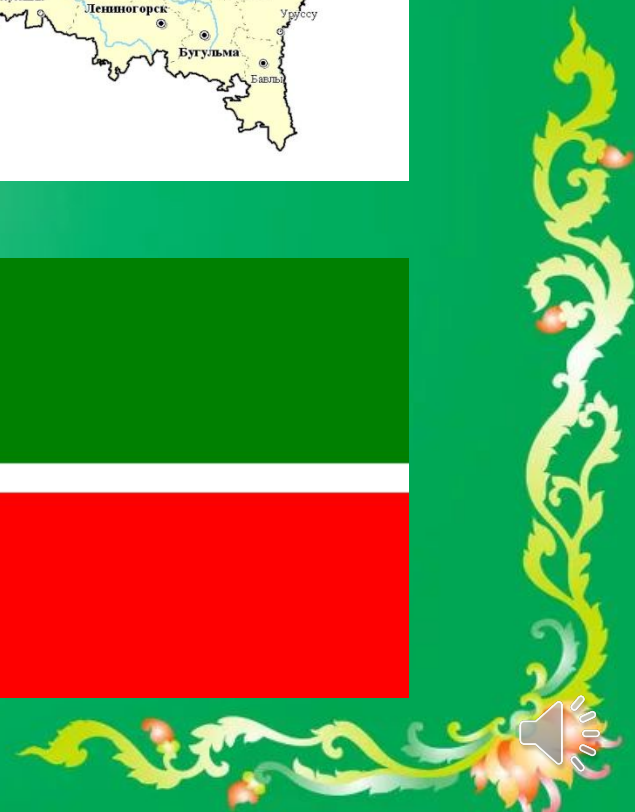
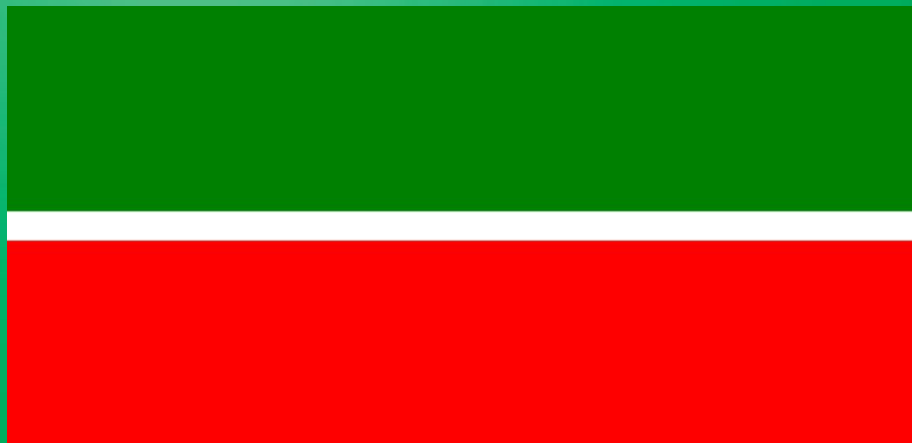
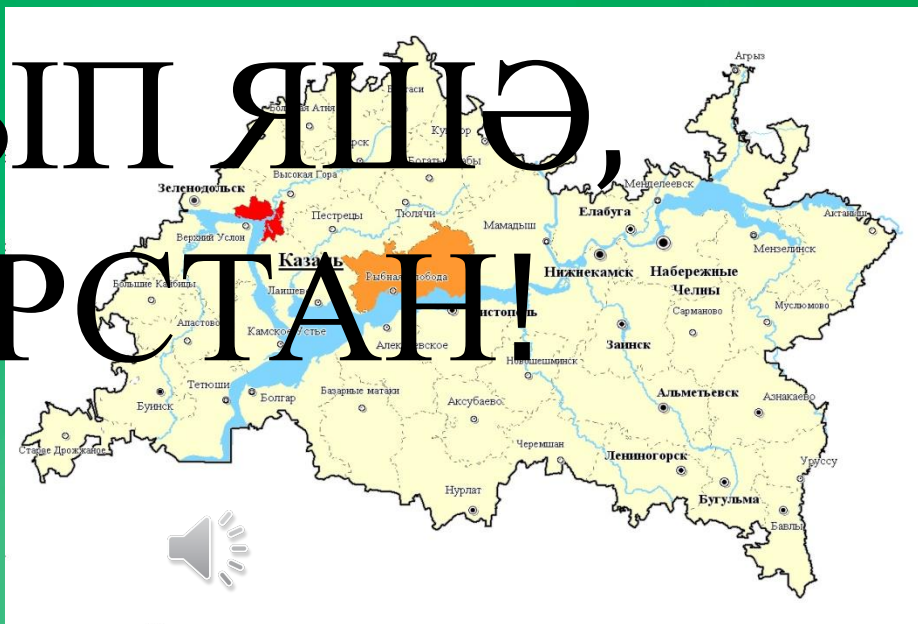
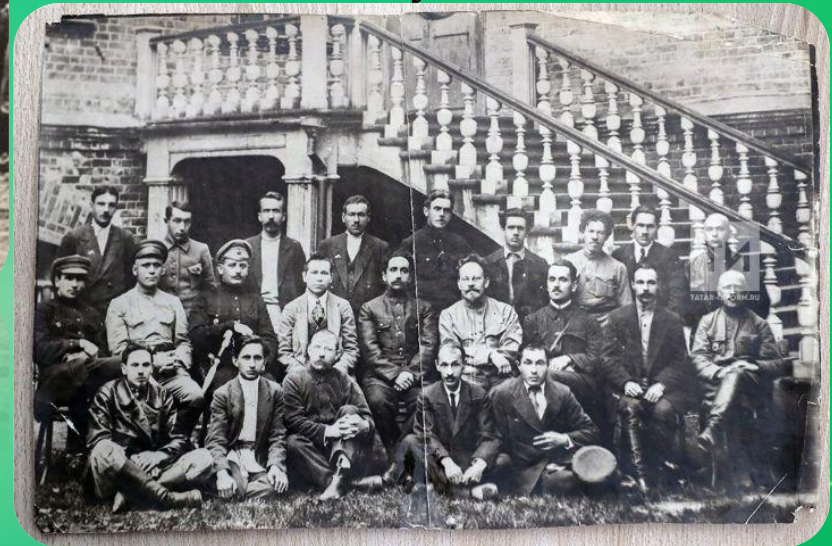

БАЛКЫШ ЯШӘ, ТАТАРСТАН!

1920 елның 25 июнендә Казан губернасы башкарма комитеты үз вәкаләтләрен ТАССРның Революцион комитетына тапшыра. Бу көн ТАССРның туган көне булып санала.

ТАССР бешуны бәйрәм итү 1920 елның 25 июнендә Юнысов мәйданында уза

Декрет Всероссийского Центрального Исполнительного Комитета Советов.

222. Об Автономной Татарской Социалистической Советской Республике.

Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет и Совет Народных Комиссаров постановляют.

1. Образовать Автономную Татарскую Социалистическую Советскую Республику, как часть Российской Социалистической Федеративной Советской Республики, и в состав ее включить:
  - а) из Казанской губернии: уезды Казанский, Лангевский, Мамадыянский, Свияжский, Чистопольский, Тетюшский и Спасский, за исключением волостей Ямбургской и Юрьянской, и волости Казанского уезда—Черкасский и Солтанский и Красновоинского уезда—Будягинский и Ишловский;
  - б) из Уфимской губернии: Мелекитский уезд;
  - в) из Самарской губернии: волости Бузувильского уезда—Азнавьевская, Алабонская, Ахметьевская, Бадмаевская, Бузувильская, Бузувильская, Борки-Карагольская, Карагановская, Кузнецовская, Исаевская, Маслятинская, Мусульманская, Мордовская Афондинская, Мордовская Ивановская, Мордовская-Караевская, Нижне-Черемшанская, Новонесенская, Савинская, Спасская, Спасская, Спасская, Старо-Студенская, Старо-Студенская, Урагановская, Урагановская и Урагановская;
  - г) из Башкирской губернии: волости Мамадыянского уезда—Ковнинская, Носенская, Арборская, Липовская, Сарыбашевская, Нижне-Четановская и Шуваловская;
  - д) из Симбирской губернии: волости Симбирского уезда—Савинская, Б. Тархановская и В. Ильинская; волости Буинского уезда—Старо-Студенская, Старо-Студенская, Ширинская, Ново-Навлинская, Дроздовская, Мочаловская, Бурундуковская, Рунжакская, Халышевская, Убачевская и Убачевская.

Примечание. Вопрос о включении в состав Татарской Социалистической Советской Республики Белобережского и Барского уездов Уфимской губернии оставить открытым ввиду неопределенности границ этих уездов.

2. Аппарат государственной власти Автономной Татарской Социалистической Советской Республики устанавливается, согласно конституции Р. С. Ф. С. Р., из местных Советов депутатов, Центрального Исполнительного Комитета и Совета Народных Комиссаров Татарской Социалистической Советской Республики.

3. Для управления делами автономной Татарской Социалистической Советской Республики учреждаются Народные Комиссары: 1) в уездах Ял и Урагановские Почт и Телеграфы, 2) Юстиция, 3) Промышленность, 4) Землеустройство, 5) Социального Обеспечения, 6) Землеустройства, 7) Векселеводства, 8) Финансов, 9) Совет Народного Хозяйства с отделами Труда и Путей Сообщения, 10) Работ-Преступлений Исполнитель.

Примечание. Исполнительные дела и вопросы управления остаются наделаны в ведении местных Советов Р. С. Ф. С. Р. Исполнительные дела в ведении Татарской Республики передаются исключительно исполнительным органам Республики. Исполнительные дела в ведении местных Советов Р. С. Ф. С. Р. передаются исключительно исполнительным органам Республики.

1920 елның 27 маенда ТАССР төзелү турындагы Декрет басыла, ана Халык комиссарлары Советы рәисе В.И.Ленин, Бөтенроссия Үзәк Башкарма комитеты рәисе М.И.Калинин һәм БУБК секретаре А.С.Енукидзе кул куя.

ТАССР ның

беренче

1920 -1921
елларда ТАССР
Үзәк башкарма
комитеты (Тат
ЦИК) рәисе
Борхан
Мансуров

1921 -1924 елларда
халык
комиссарлары
шурасы рәисе
Кашшаф Мохтәров

Халык комиссарлары
шурасының (Совнарком)
беренче рәисе -
Сәхибгәрәй Сәетгалиев

ЖИТӘКЧЕЛӘРЕ

30 елларда Татарстан илнең индустриаль яктан алга киткән төбәгенә әверелә

1927 -1937 елларда Татарстанда
индустриальләштерү колач жәя.

Машина төзелеше, нефть
химиясе, энергетика, жиңел
сәнәгать житештерү тармаклары
барлыкка килә: Казан мех
комбинаты, Казан
авиакомбинаты (1932),
«Пишмаш» заводы (1933),
Синтетик каучук заводы
(1932-1934), Кинофотокомбинат
(1933-1935), ТЭЦ-1, ТЭЦ-2
предприятиеләре
сафка бастырыла.

№22 нче заводта (булачак Казан авиация
заводы)

ТАССРда авыл хужалыгын күмәкләштерү

1927 елда тоташ күмәкләшү барышында крестьяннар колхозларга керүдән һәм дәүләткә икмәк тапшырудан баш тарталар. 1930 елга таза тормыш алып барган 14 меңгә якин хужалык юкка чыгарыла. 40 мең кеше республикадан читкә сөрелә, озак срокларга төрмәләргә һәм лагерьларга озатыла.

1934 елның 3 гыйнварында ТАССРны Ленин ордены белән бүләклиләр. Анда мондый сүзләр бар: «Төп авыл хужалыгы эшләрен (чәчү, урып-жыю жыю, орлыкка калдыру) үткәрүдә, колхоз һәм совхозларны ныгытуда һәм дәүләт каршындагы бурычларны үтәүдә гаять зур уңышлары өчен».

Милли үсеш еллары

ТАССР да талантлы фәнни һәм ижади милли интеллигенция вәкилләре үсә. Татар әдәбиятында Гадел Кутуй, Һади Такташ, Кави Нәжми, Хәсән Туфан, Сибгат Хәким, профессиональ музыка өлкәсендә – Салих Сәйдәшев, Солтан Габәши, Нәжип Жиганов, Мансур Мозаффаров, театр сәнгатендә – Кәрим Тинчурин, Хәлил Әбжәлилов, Фатыйма Ильская, фәндә - Гыйлем Камай, Хәмит Мөштәри, Николай Чеботарев, Николай Четаев һ.б. исемнәре яңгырый.

1940. Бер төркөм язучылар Васильевада

1939 елның 17 июнендә “Качкын” операсы куелышы белән Татар опера һәм балет театры ачыла

Дәһшәтле сугыш елларында

Хәрәкәттәге армиягә республикадан 700 меңләп кеше алына. Шулардан 350 меңгә якыны (һәр икенчесе) Ватаныбыз азатлыгын һәм бәйсезлеген яклап сугышканда һәлак була. Аларның исемнәре 27 томлы Хәтер китабына кертелгән. Бөек Ватан сугышында катнашучы Советлар Союзы Геройлары арасында татарлар саны 179 кеше тәшкил итә.

Республика заманча хәрби техника житештерүче иң эре үзәкләрнең берсенә әйләнә. Республика предприятиеләрендә самолетлар, снарядлар, патроннар, бомбалар, пехота һәм танкларга каршы миналар, авиация һәм танк приборлары, парашютлар, десант көймәләре, оптик приборлар, элемент чаралары, сугыш өс һәм аяк киёмнәре, азык-төлек һәм фронт өчен башка кирәк-яраклар житештереп чыгарыла.

У-2 387 иче заводның жыю цехында . Казан, 1943

Сугыштан соң

1970 ел. Түбән Каманың СКИ заводында беренче брикет каучукны житештерү

1940 нчы еллар ахырында Ромашкино, Баулы, Зэй нефть чыганақлары ачыла һәм үзләштерелә. Шул чордан башлап, республикада нефть чыгару күләме туктаусыз үсә. 1961 елда Түбән Кама нефть химиясе комбинатына нигез салына. 1969 елда Кама автомобиль заводы – гаять зур автогигант төзелеше башлана. 1976 елның февралендә конвейердан беренче авыр йөк автомобиле – “КАМАЗ” төшә. 1960-1970 нче елларда Зэй ГРЭСы, Түбән Кама ГРЭСы эшли башлай.

КАМАЗ – ул шәһәр, шәһәр ул – КАМАЗ

Татарстанны, Чаллыны КАМАЗдан башка күз алдына да китереп булмый. Ул Кама буенда урнашкан ак калабызның символына әйләнде. Чит илләрдә дә Татарстанны автогигант аша беләләр. Ул 1969 елда йөк машиналары житештерүче заводлар комплексы буларак барлыкка килде. Сергей Когогин житәкчелегендәге коллектив икътисадый кыенлыкларны жиңеп, йөк машиналарының төрле модельләрен житештерүен дәвам итә.

КамАЗ-55111 модели — берничә дистә ел дәвамында иң популяр автомобильләренң берсе, бигрәк тә үзбушаткычлар составында

КамАЗ-63968 "Тайфун-К" — "КамАЗ"ның бронялы универсаль хәрби машиналары төркемендәге өр-яңа үрнәкләрнең берсе.

Татарстан Республикасы — суверен дәүләт

1990 елда Дәүләт суверенитеты турындагы декларацияне игълан итү 1920 елда ТАССР төзелү турындагы Декретта билгеләнгән дәүләтчелекне торгызу процессының табигый дәвамы була. 1990 нчы еллардагы үзгәртеп корулар, социаль-икътисадый реформалар нәтижәсендә республика сәясәттә, икътисадта һәм мәдәнияттә, халыкара багланышларда мөстәкыйльлек ала, аның тарихи үсешенең үз мантийгы пәйда була.

Татарстан Республикасының дәүләт бәйсезлеге турында декларация. 1990 ел

Минтимер Шәрип улы Шәймиев – Татарстан Республикасының беренче президенты . 1996 елда Президент вазифасына керешү тантанасы

Рөстәм Миннеханов: “Татарстанның бүгенге казанышларының үткәндә салынган ныклы нигезе бар. Биредә милләтара, конфиссияра дуслык, аңлашу төрле төбәкләр һәм илләр өчен үрнәк. Татарстанлылар бүген икътисадтагы казанышлар, мәдәнияттагы уңышлар, спорттагы жиңүләр белән горурлана ала».

В.В. Путин, М.Ш. Шәймиев һәм Р.Н. Миннеханов

Рөстәм Миннехановның Татарстан Республикасы Президенты вазифасына керешүе

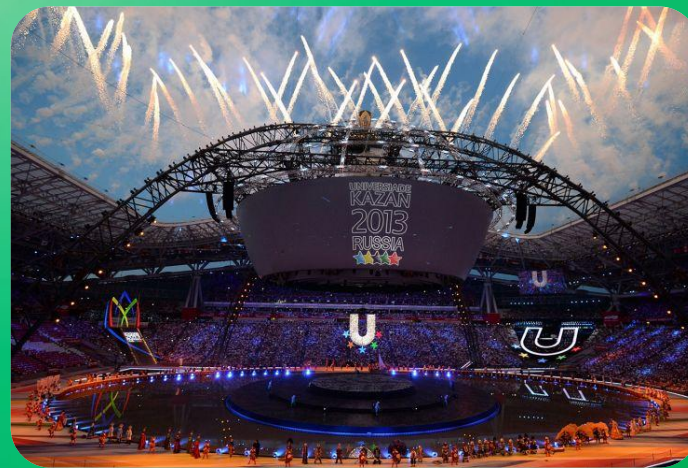
Казан - Татарстан Республикасының башкаласы.

Кол Шәриф мәчете

Татарстан дөньякүләм масштабтагы зур чаралар үткәру урынына әверелде. Бөтендөнья жәйге XXVII Универсиада 2013 елның 6 июленнән 17 июленә кадәр Казан шәһәрендә үткәрилде һәм ул иң масштаблысы булды.

Хәзерге Казан, үзенең тарихи-мәдәни кыйммәте һәм сакланып калган мирасы буенча Россиянең өченче башкаласы дип санала. Сөембикә манарасы, Благовещенск соборы, Пушечный двор биналар комплексы, Колшәриф мәчете дөньякүләм мирас булып саналалар һәм бөтендөнья хәзинәсе статусына ия. Казан Кремле үзенең башлангыч дәвереннән төп үзенчәлекләрен саклап калган һәм дөньяда бердәнбер дәүләт хакимияте үзәгендәге татар ныгытмасы буларак, ЮНЕСКО объектлары исемлегенә кертелгән.

ТАТАРСТАН

Татар иле Татарстан,
Син яңадан калыктың.
Син - рухы, көче, намусы
Татар дигән халыкның.
Яшелле, аклы, кызыллы
Әлемең жилфердәсен,-
Әй, Казан ханлыгы улы,
Тарихлы да, яшь тә син!
Олпат та син, горур да син,
Ниятең пакьдин пакьтер –
Син шатлыктан елый белгән
Баһадир кебек матур!
Татар иле Татарстан,
Син яңадан калыктың;
Син - рухы, көче, намусы
Татар дигән халыкның!

Ренат Харис

